

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

การปกครอง, กรม. 1 ตุลาคม 2514 กรมรวม 50 ปี การศึกษาประชาบาล พระนคร :
โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2514.

การฝึกหัดครู, กรม. ผลงานกรมรวม 16 ปี ของกรมการฝึกหัดครู กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา,
2514.

_____ . การฝึกหัดครูกับการรับใช้สังคม กรุงเทพฯ : เจริญวิทยการพิมพ์, 2518.

_____ . นโยบายและการจัดการฝึกหัดครูตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะ
ที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) (อัครสำเนา), 2520.

การฝึกหัดครู, สภา. หลักสูตรฝึกหัดครู พ.ศ. 2519 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2519.

การฝึกหัดครู, กรม. และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานผลการวิจัยเรื่อง
การติดตามผลการฝึกหัดครู กรุงเทพฯ : เอรวิจการพิมพ์, 2519.

การศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการ. "บทบาทและฐานะของครู" ประมวลข้อคิดเห็น
จากรายงานการวิจัยและข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (อัครสำเนา), 2517.

เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์, ปฏิวัติ 2475 พระนคร : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2514.

เกศนี หงส์นันท์, การบริหารงานบุคคลในราชการไทย เอกสารการศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสน-
ศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, (อัครสำเนา), 2510.

เกษม สุวรรณกุล, การบริหารงานบุคคลตามระบบคุณวุฒิ เอกสารประกอบการบรรยายในวิชา
ธดกับบริหารงานบุคคล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (อัครสำเนา), 2510.

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน. แนะนำให้รู้จัก ก.พ. และพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือนฉบับใหม่ (อัครสำเนา), 2510.

คณะผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ทั่วราชอาณาจักร, "ปัญหาในการบริหารโรงเรียนราษฎร์"

วิทยาสาร ฉบับที่ 41, 1 พฤศจิกายน, 2516.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. "ความคิดเห็นเกี่ยวกับครู" ข้อคิดเผิกหัดครูจากการสัมมนา สอ.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2517.

คุรุสภา, ประวัติครู พ.ศ. 2500 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2500.

_____, ประวัติครู พ.ศ. 2501 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2501.

_____, ประวัติครู พ.ศ. 2502 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2502.

_____, ประวัติครู พ.ศ. 2503 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2503.

_____, ประวัติครู พ.ศ. 2505 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2505.

_____, ประวัติครู พ.ศ. 2508 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2508.

_____, ประวัติครู พ.ศ. 2509 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2509.

_____, ประวัติครู พ.ศ. 2510 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2510.

_____, ประวัติครู พ.ศ. 2519 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2519.

_____, ประมวลระเบียบปฏิบัติงานของคุรุสภา กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา,
2515.

_____, 30 ปีของคุรุสภา กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2518.

จรรยา มิสินทร์ และคณะ, พจนานุกรมศัพท์การศึกษา พระนคร : วัฒนาพานิช, 2505.

เจริญผล สุวรรณโชติ, การฝึกหัดครูกับการรับใช้สังคม เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง

"แนวโน้มของการฝึกหัดครู" ณ โรงแรมเอเชียพญา, 8 - 10 ตุลาคม 2519,

ฉบับที่ ๑, (อัคราเนหา).

- เจริญผล สุวรรณโชติ, การมลิตกรรมหรือการนิกหัตถกรรม เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง "แนวโน้มของการนิกหัตถกรรม" ณ โรงแรมเอเชียพญา, 8 - 10 ตุลาคม 2519, ฉบับที่ 9, (อัคราเนา).
- _____, "การเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตในวิทยาลัยครู" วิทยาสาร 8, มีนาคม, 2519.
- _____, "การเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตในวิทยาลัยครู" วิทยาสาร 22, กุมภาพันธ์, 2519.
- จักษานเด็งถวัลย์ราชสมบัติ, คณะกรรมการ. เอกสารเรื่องจัดการศึกษาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2511.
- จารุวรรณ ไวยเจตน์, การศึกษาภาคบังคับของไทย พ.ศ. 2464 - 2474 ปรินทิพินทร การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2516.
- จิรพันธุ์ พูลพัฒน์, พัฒนาการของการบริหารการศึกษาไทย วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513.
- เฉลิม อยู่เวียงชัย, "บทบาทของครูผู้ทรงคุณวุฒิ" ครูปริทัศน์ ฉบับที่ 4, เมษายน, 2519.
- เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ, รายงานผลการวิจัยเรื่องลักษณะของครูที่ดี กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2520.
- ชัย เรืองศิลป์, ประวัติศาสตร์ไทยสมัย 2352 - 2453 ตอนที่ 1 ล้านสังกม กรุงเทพฯ : บ้านเรืองศิลป์, 2517.
- ฐศักดิ์ เทียงตรง, การบริหารการปกครองท้องถิ่นของไทย กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518.
- เช็ก คงทอง, "บทบาทของครูกับการพัฒนาทางการเมือง" นิกา 17 กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร, 2518.

เชื้อ สาริมาณ, "จรรยาทรู" ศูนย์ศึกษา ฉบับที่ 1, มกราคม, 2502.

เชาวน์ ประมุขผล, สังคมไทยควรจัดการศึกษาเอกชนอย่างไร เอกสารการประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 1/2517 ของสมาคมผู้บริหารการศึกษามาแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 5/1 (อัครสำเนา), 2517.

คำเนิการศึกษาและวางโครงการพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษาระยะที่สี่, คณะกรรมการ. รายงานสรุปการประเมินสถานภาพ ศักยภาพ และสัมฤทธิ์ผลของแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่สาม พ.ศ. 2515 - 2519 ของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ (อัครสำเนา), 2518.

คำรพระราชูปภาพ, สมเด็จพระนเรศวรมหาราช และขุนอิน. ประวัติสังเขปแห่งการศึกษาของประเทศไทย พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพมหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว.เปีย มาลากุล), 2463.

ถวัลย์ สนิทอนุเคราะห์, บันทึกย่อเตรียมสอบเลื่อนชั้นข้าราชการส่วนจ. ๕๖๓ ตำแหน่งครูตรี - โท - เอก กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2517.

พิทยา สุวรรณะชญ, "การเปลี่ยนแปลงทางสังคม" ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพัฒนาบริหารศาสตร์, 2515.

ธนิศ อัญไพศรี, บันทึกเรื่องหนังสือจินตคามณี กรุงเทพฯ : ศิลปাবรรณการการพิมพ์, 2504.

ธรรมศักดิ์มนตรี, เจ้าพระยา. "มรรยาทรู" ประมวลข้อคิดเห็นทางการศึกษาของไทย พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2515.

ธีระ รุญเจริญ, แนวทางเกี่ยวกับการฝึกหัดครูของไทย เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง "แนวใหม่ของการฝึกหัดครู" ณ โรงแรมเอเชียททท. ฉบับพิเศษ, 20 - 22 เมษายน 2520.

เชียร ธรรมาธิปดี, "การปรับปรุงระบบข้าราชการพลเรือนในรัชสมัยสมเด็จพระปิยะมหาราช" วารสารข้าราชการ ฉบับที่ 10, ตุลาคม, 2514.

น. ตฤณพานนท์, "ครูหนุ่มกับครูสาว" วิทยารจารย์ ตอนที่ 1 - 24, เล่ม 20, พ.ศ. 2462 - 2463.

นายธีร (นักเรียนอาจารย์), "บุรุษกิจของนักเรียนที่ควรประพฤติเมื่อกำลังเล่าเรียน" วิทยารจารย์ ตอนที่ 6, เล่ม 1, ร.ศ. 120.

นายอิน, "ครู และความมุ่งหมายของครู" วิทยารจารย์ ตอนที่ 2, เล่ม 8, ร.ศ. 126 - 127

นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย, ศูนย์กลาง. ขบวนการประชาชน ตุลาคม 2516 กรุงเทพฯ : กรุงสยามการพิมพ์, 2517.

นุภาพศิษยานุसार, หลวง. วิทยารจารย์ ตอนที่ 24, เล่ม 13, พ.ศ. 2456.

บรรณสิทธิ์ สลับแสง, คู่มือนักบริหาร พระนคร : โรงพิมพ์ ส.พูนพงศ์, 2515.

บ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา, วิทยาลัยครู. ลักษณะครูที่สังคมต้องการ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สยามมิตร, 2510.

บุญถิ่น อัครถาวร และ รัตนา ตันบุญเต็ก, การเตรียมครู กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครูสภา, 2513.

บุญเสริม กุทธาภิรมย์, "โฉมหน้าหลักสูตรใหม่ประถมศึกษา" วิทยาสาร ฉบับที่ 20, มิถุนายน, 2519.

บำรุง กัดกเจริญ, ประวัติการฝึกหัดครูของประเทศไทย ปริญญาโททางการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2506.

ประชาชาติรายวัน, ฉบับที่ 549, 31 มกราคม 2519.

ประชุมเสวนาจารย์กสยาม ภาคที่ 1 จารึกกรุงสุโขทัย โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนาการ, 2467.

- ประยูท ปยุตฺโต, พระมทา. "บทบาทของพระสงฆ์ต่อสังคมในอดีต, ปัจจุบัน" บันทึกการ
สัมมนาเรื่อง พุทธศาสนากับสังคมไทยปัจจุบัน พระนคร : โรงพิมพ์วิพร, 2513.
- ประยูร ศรีประสาธน์, "ความเป็นมาของการเปิดหลักสูตรในประเทศไทย" วารสารสภาการศึกษา
แห่งชาติ ฉบับที่ 1, สิงหาคม, 2515.
- ปรีดิศรธรรมธาดา, พระยา. "โบราณศึกษา" วิทยานาน เล่ม 4 - 5, ปีที่ 5, ร.ศ. 115,
ตอนที่ 23 - 29, สิงหาคม - กุมภาพันธ์, 2439.
- ประวิม ฌ นคร, "วิวัฒนาการข้าราชการพลเรือนไทย" การบริการงานบุคคลในประเทศไทย
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2507.
- पालเดกั้วร์, สังขราช. เล่าเรื่องกรุงสยาม (สันต์ พ. โภมบุตร แปล) กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2506.
- เปลื้อง ฌ นคร, "ประวัติการศึกษาประเทศไทย" จันทร์เกษม ฉบับที่ 105, มีนาคม -
เมษายน, 2515.
- เผือกยง พิเศษชัย, การส่งเสริมฐานะครูของคุรุสภา วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2505.
- พงศกัณท์ สุขขจร, ประวัติการศึกษาไทย กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2514.
- พวง พันธุ์จาก คู่มือสำหรับคุณครูฉบับสมบูรณ์ พระนคร : ส.การพิมพ์, 2511.
- พิทยา สายหู, ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกของสังคม กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2517.
- พิทยา (นามแฝง), "นิติใหม่ของครูโรงเรียนราษฎร์" ประชาธิปไตย ฉบับที่ 101,
6 กันยายน 2510.
- ไพฑูรย์ สีนารัตน์, "ครูผู้บอกวิชาหาเงิน" อาจารย์สาร ฉบับที่ 9, มกราคม - มีนาคม,
2517.

ไพโรจน์ ฉิดปรีชา, "วิวัฒนาการระบบข้าราชการพลเรือนไทย" วารสารข้าราชการ
ฉบับที่ 12, ธันวาคม, 2510.

ภิญโญ สาร, การบริหารงานบุคคล กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2517.

อุษงค์ เก่งกรี, "ประวัติความเป็นมาของประณตศึกษา" วารสารศึกษารีกษาแห่งชาติ
ฉบับที่ 5, ธันวาคม, 2513.

มัลลิกา สุขเพ็ชร์, "ความเป็นมาของแผนการศึกษาแห่งชาติ" วารสารคณะกรรมการการ
ศึกษาแห่งชาติ ฉบับพิเศษ รื่อง แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2518.

มานิจ ชุมสาย, ม.ด. ประวัติการศึกษาระดับมัธยมในประเทศไทย พระนคร : โรงพิมพ์
ตำรวจ, 2490.

มาลัย หุวะนันทน์, ที่ระลึกวิทยุติบริบูรณ์ครบ 60 ปี (ศาสตราจารย์มาลัย หุวะนันทน์ และ
ศาสตราจารย์กุดหญิงอุบล หุวะนันทน์) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครูสภา, 2514.

เขื้อ วิชัยกินธุ์, "บทบาทของครูในยุคพัฒนาในส่วนที่เกี่ยวกับครูสภา" วิทยากรย์
ฉบับที่ 4, มิถุนายน, 2511.

ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 45, 23 กุมภาพันธ์ 2471.

ราชกิจจานุเบกษา, ตอนที่ 24, เล่ม 65, 4 พฤษภาคม 2491.

ราชกิจจานุเบกษา, ตอนที่ 65, เล่ม 65, 9 พฤศจิกายน 2491.

ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ, ตอนที่ 17, เล่ม 69, 17 มีนาคม 2495.

ราชกิจจานุเบกษา, ตอนที่ 34, เล่ม 30, 23 สิงหาคม 2506.

ราชกิจจานุเบกษา, ตอนที่ 174, เล่ม 92, 29 สิงหาคม 2510.

ราชกิจจานุเบกษา, ตอนที่ 15, เล่ม 94, 1 มีนาคม 2520.

รายงานกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 14, พ.ศ. 2464.

รายงานกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 13, พ.ศ. 2460.

รายงานกระทรวงธรรมการ ฉบับที่ 22 - 24, พ.ศ. 2472 - 2474.

เรื่องรัช จงสงวน, กระทรวงมหาดไทยกับการศึกษาประชาชน ศึกษาหน้าที่ มณฑล และ
บัญชา วิทยาลัยแพทยปริญาตุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.

ละม้ายมาศ ศรีศักดิ์, "อาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงหรือไม่" ข่าวสารกรมการศึกษาดำเนินการ ฉบับที่ 2,
กุมภาพันธ์, 2510.

ลักกา ประเสริฐกุล, พัฒนาการของหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในประเทศไทย
วิทยาลัยแพทยปริญาตุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

ลาดูแบร์, จดหมายเหตูลาดูแบร์ฉบับสมบูรณ์ (สันต์ ท. โกลนบุตร แปล) เล่ม 1 พระนคร :
สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2510.

วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. ประมวลพระนิพนธ์การศึกษา พระนคร :
โรงพิมพ์พิมพ์มกุฎราชวิทยาลัย, 2514.

วรเวทย์พิสิฐ, พระ. "สำนักอาจารย์สมภาคม" จันทร์เกษม ฉบับที่ 13, กันยายน - ตุลาคม,
2500.

_____, "เรื่องครูกับนักเรียน" วิทยากร ตอนที่ 3, เล่ม 14, พ.ศ. 2457.

วัยอาจ, เควิก เก. "การศึกษากับสังคมไทย" จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และ -
มนุษยศาสตร์ (ยุพา ชุมจันทร์ แปล) ฉบับที่ 3, เมษายน, 2518.

วิธอาจ, เควิก เก. "จุดเริ่มต้นของการศึกษาแบบใหม่ในเมืองไทย" ปจาวรยสาร (แก่นฉบับที่
กานพยอม แผลล) ฉบับที่ 5, กรกฎาคม - กันยายน, 2515.

วางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, คณะกรรมการ. การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม กรุงเทพฯ :
 วัฒนาพานิช, 2510.

วิจิตร ศรีสะวาน, "บทบาทของวิชาการศึกษาในสังคมปัจจุบัน" ศูนย์ศึกษา ฉบับที่ 14,
 เมษายน, 2512.

วิชัย สนธิชัย, เกิดเป็นครู กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ตนเอง, 2519.

วิทยาคารย ตอนที่ 2, เล่ม 1, ร.ศ. 120.

วิทยาคารย ตอนที่ 1, เล่ม 2, ร.ศ. 121.

วิทยาคารย ตอนที่ 2, เล่ม 2, ร.ศ. 121.

วิทยาคารย ตอนที่ 11, เล่ม 2, ร.ศ. 121.

วิทยาคารย ตอนที่ 3, เล่ม 3, ร.ศ. 122 - 123.

วิทยาคารย ตอนที่ 20, เล่ม 3, ร.ศ. 122 - 123.

วิทยาคารย ตอนที่ 1, เล่ม 5, ร.ศ. 123 - 124.

วิทยาคารย ตอนที่ 4, เล่ม 5, ร.ศ. 123 - 124.

วิทยาคารย ตอนที่ 13, เล่ม 6, ร.ศ. 124 - 125.

วิทยาคารย ตอนที่ 15, เล่ม 7, ร.ศ. 125 - 126.

วิทยาคารย ตอนที่ 24, เล่ม 9, ร.ศ. 127 - 128.

วิทยาคารย ตอนที่ 6, เล่ม 10, ร.ศ. 126 - 129.

วิทยาจารย์ ตอนที่ 17, เล่ม 11, ร.ศ. 129 - 130.

วิทยาจารย์ ตอนที่ 19, เล่ม 10, ร.ศ. 137.

วิทยาจารย์ ตอนที่ 1, เล่ม 20, ร.ศ. 130.

วิทยาจารย์ ตอนที่ 22, เล่ม 22, พ.ศ. 2464 - 2465.

วิทยาจารย์ ตอนที่ 4, เล่ม 32, พ.ศ. 2474 - 2475.

วิทยาสาร, กองบรรณาธิการ. "การเคลื่อนไหวของครู" วิทยาสาร 15, มกราคม 2517.

วิทยาสาร, บรรณาธิการ. "บทนำ" วิทยาสาร 7, กุมภาพันธ์ 2517.

วิทยาสาร, กองบรรณาธิการ. "เมื่อครูประท้วง" วิทยาสาร 1, พฤษภาคม 2517.

วิสุทธิสุวิชัยศักดิ์, พระยา. "คำกล่าวในการเปิดประชุมสภามัคคุเทศก์ครั้งแรก" วิทยาจารย์ ตอนที่ 1, เล่ม 2, ร.ศ. 121.

วีระ คำวิเศษณ์, "หน่วยมาตรฐานวิชาชีพครู งานหลักของครูสภาในอนาคต" วิทยาสาร 33, กันยายน 2519.

วุฒิชัย มุสสิลี, นโยบายการจัดการศึกษาของไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปรินซ์ตัน: ปรินซ์ตันการศึกษามหาวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2512.

_____, การปฏิรูปการศึกษาในรัชกาลที่ 5 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สมาคมสังคมนักการศึกษาแห่งประเทศไทย, 2516.

ศรีวิสุทธิโมลี, พระ. พระพุทธศาสนากับการศึกษาในอดีต (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพนายหวด ศรีสมบูรณ์) กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2514.

ศักดิ์รินทร์ สุวรรณโรจน์, "ข้าราชการครู" วารสารข้าราชการ ฉบับที่ 1, มกราคม, 2519.

ศิระ รัชชิต (นามแฝง), "ดมตะวันออก" เคลิโม่ 28 สิงหาคม 2519.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435 - 2507 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
กุรุสภา, 2507.

_____, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่สี่ (2520 - 2524) เฉพาะที่เกี่ยวข้อง
กับการศึกษาและสังคม กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การกีฬา, 2519.

ศึกษานิเทศน์, หน่วย. บันทึกการนิเทศการศึกษา 2516. พระนคร : ก้าวหน้าการพิมพ์, 2515.

สงบ สอนวิโร, "รำพึงถึงอดีต" จันทร์เกษม ฉบับที่ 4, กรกฎาคม - สิงหาคม, 2504.

เสถียร ฉายลักษณ์, ร.ศ.ท. และคณะ, ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 23 - 24 กฎหมาย
ร.ศ. 128 - 130, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เคลิโม่, 2477.

_____, ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 31 กฎหมาย พ.ศ. 2461, กรุงเทพฯ : โรง-
พิมพ์เคลิโม่, 2477.

_____, ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 16 กฎหมาย ร.ศ. 116 - 117, กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์เคลิโม่, 2470.

_____, ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 50 กฎหมาย พ.ศ. 2460, กรุงเทพฯ : โรง-
พิมพ์เคลิโม่, 2460.

_____, ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 51 กฎหมาย พ.ศ. 2461, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
เคลิโม่, 2461.

เสถียร ศุกโสภณ, ประวัติการโรงเรียนราษฎรในเมืองไทย และทำเนียบโรงเรียนราษฎร
พระนคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิวิล, 2514.

สนั่น อินทรประเสริฐ และไพฑูริย์ จันทร์หอม, "แนวทางในการบริหารโรงเรียนชุมชน"
วิทยากรเกี่ยวกับการศึกษาประชาบาล กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2515.

สนิท สมัครการ, "ผู้นำความเปลี่ยนแปลง" วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ฉบับที่ 1, มกราคม
 2510.

เสนาะ ชูนาทูล, "การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของไทย" ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาประเทศ
 กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2515.

สมชัย วุฒิพีรชา, "โรงเรียนราษฎร์ ทิศทางอันดีเยี่ยม" วิทยาสาร ฉบับที่ 26, 20 สิงหาคม
 2517.

สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหารงานบุคคลแผนใหม่ กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2516.

สมาน รังสีโยกฤษฎ์, "ครูสถาปนาหน้าที่ในการบริหารงานบุคคล" วารสารข้าราชการ
 ฉบับที่ 2, กุมภาพันธ์ 2519.

สำนักศึกษา, กรม. สัมฤทธิ์ผลของการจัดการศึกษาภาคบังคับ รายงานการวิจัยอันดับ 8
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2516.

สาโรช บัวศรี, พุทธศาสนากับการศึกษาแผนใหม่ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2510.

_____, คำปราศรัยของนายสาโรช บัวศรี อธิบดีกรมการฝึกหัดครู เอกสารการนิเทศการ
การศึกษา ฉบับที่ 118, หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 คุรุสภา, 2514.

สุกิจ นิมมานเหมินทร์, "วันครู" ประชาศึกษา 8, มีนาคม 2513.

สุกิจ เหล้าสุนทร, "คำขวัญ" สัมพันธ์แห่งการก้าวหน้า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิบูลโลก กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิเศษ, 2517.

สุทิน เอมะพิชัย, การบริหารงานบุคคลของครูสภา วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2510.

_____, ครูสภา สถาบันอาชีวศึกษา กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญธรรม, 2509.

สุนทร สุนันท์ชัย, เทคนิคและวิธีสอนสังคมศึกษา กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สัมพันธ์, 2514.

โสภา ปาณบุตร, รองอำมาตย์ตรี. "ครูเตรียมเสมือนนกระจากเงาของนักเรียน" วิทยจารย์
ตอนที่ 2, เล่ม 31, พ.ศ. 2473.

จดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารรัชกาลที่ 5 เอกสาร ศ. 1/1 เบ็ดเสร็จกิจการ 1 - 18,
ร.ศ. 105 - 117, เล่ม 1.

_____, เอกสารรัชกาลที่ 5 เอกสาร ศ. 12/4 จัดการศาสนาและการศึกษา 1 - 11,
ร.ศ. 110 - 118, เล่ม 1.

_____, เอกสารรัชกาลที่ 5 เอกสาร ศ. 12/7 จัดการศาสนาและการศึกษา 1 - 11,
ร.ศ. 110 - 118, เล่ม 1.

_____, เอกสารรัชกาลที่ 5 เอกสาร ศ. 1/42 เบ็ดเสร็จกิจการ 42 - 70, เล่ม 4.

_____, เอกสารรัชกาลที่ 5 เอกสาร ศ. 1/37 เบ็ดเสร็จกิจการ 19 - 41,
ร.ศ. 113 - 117, เล่ม 3.

_____, เอกสารรัชกาลที่ 5 เอกสาร ศ. 12/4 ตรวจตราจัดการพระศาสนาและการศึกษา
หัวเมือง ร.ศ. 117 - 118.

_____, เอกสารรัชกาลที่ 5 เอกสาร ศ. 1/103 เบ็ดเสร็จกิจการ 71 - 107,
ร.ศ. 119 - 128, เล่ม 5.

_____, เอกสารรัชกาลที่ 5 เอกสาร ศ. 5/1 โรงเรียนต่างๆ (ก - จ), 1 - 21,
ร.ศ. 127 - 128.

ทองคำหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารรัชกาลที่ 5 เอกสาร ศ.16/1 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 1 - 2,
ร.ศ. 120 - 123.

_____, เอกสารรัชกาลที่ 6 เอกสาร ศ. 2/4 เรื่องคำแนะนำของกระทรวงศึกษาธิการ
(ฉบับที่ 2 ชี้แจงความสำคัญของการเพาะปลูกเป็นส่วนสำคัญสำหรับพระราชบัญญัติ).

_____, เอกสารรัชกาลที่ 6 เอกสาร ศ.10/5 จัดการศึกษาประชาชนชาวรามัญทั่ว -
ทุกมณฑล.

_____, เอกสารรัชกาลที่ 6 - 7 เอกสาร ศ.2/10 ประกาศและพระราชบัญญัติ
(13 ก.ก. - 7 ค.ก. 2471).

_____, เอกสารรัชกาลที่ 6 เอกสาร ศ.1/20 เบิกเสด็จกระทรวงศึกษาธิการ รายงาน
กระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2456.

_____, เอกสารรัชกาลที่ 6 เอกสาร ก.1/27 เรื่องหลักสูตรกระทรวงธรรมการ.

อภัย จันทวิมล, "อุดมการแห่งความเป็นครู" วิทยาสาร 5, มีนาคม 2516.

อนุমানราชชน, พระยา. ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน พระนคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2512.

อภิรมย์ ณ นคร, "ความสำคัญและลักษณะสำคัญของจรรยาแห่งอาชีพในการปฏิบัติงานของครู"
วิทยาคาร ฉบับที่ 4, มิถุนายน 2511.

อมร รักษาด้ขัย, "การพัฒนาสถาบันทางสังคม" ที่ระลึกวิทยุเฉลิมบริบูรณ์ครบ 60 ปี (ศาสตราจารย์
มาลัย หุวะนันทน์ และศาสตราจารย์กุดหญิงอุบล หุวะนันทน์) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
สมาคมสังคมนักการศึกษา, 2514.

อารี สัตหะวดี, "การฝึกหัดครู อดีต - ปัจจุบัน - อนาคต" ศูนย์ศึกษา ฉบับที่ 3,
มกราคม - มีนาคม, 2516.

อิสระ ปันสุก, "ดูยกับครูอาวุโส" วิทยาสาร ฉบับที่ 5, กุมภาพันธ์ 2516.

ภาษาอังกฤษ

Asian Institute for Teacher Educator. "General Report" Teacher Education in Asia : A Regional Survey, UNESCO Regional for Education in Asia, Thailand, 1972.

Chulalongkorn University. C.U. Announcement B.E. 2512 - 2513 (1969 - 1970) Bangkok : Kurusapha, 1969.

Charter V Good. Dictionary of Education (2 nd ed.) New York : Mc Graw Hill Company, Inc., 1959.

Gordon J.Guiton and A.Tantawi. Thailand : Teacher Education Paris : UNESCO Head Quarters, 1970.

ภาคผนวก

โปรดเกล้าฯ
จะให้มีอาจารย์สอนหนังสือไทย
แสดสอนเลขทุกๆพระอาราม

ด้วยพระวุฒิการบิณฑิวิวิสุหสาทนวโรประการ จางว่างกรมธรรมการรับพระบรมราช
โองการใ้เกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯสั่งว่า ให้หมายไปถึงพระราชาคณะพระครูถาณา
นุกรมเปรียญอันกับ ทั้งวิกเคิมวิกขึ้น คณะบวรนิเวศ คณะโต คณะเหนือ คณะกลางให้ทราบทั่วกัน
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระดำริเห็นว่า กุลบุตรทุกวันมีความสุสาหาเอาเรียนหนังสือไทย ลายมือ
วิชาหนังสือแลกระบวนเลขโหร เลขกลาค 1 ให้รู้ความแบบอย่างแตกอนั้นน้อย บิคามารคาแลญาติ
เฝ้าพงษ์ มีประสงค์จะให้บุตรหลานของตน เอาเรียนหนังสือไทยเลขโหรวิชาบริหารสาม
เอกโศแลคำคำสูงคาแบบอย่างที่ท่านผู้รู้แตกอนสืบๆกันมาให้สิ้นเชิง จึงสุสาหาบุตรหลานไปฝากฝัง
แก่พระราชาคณะพระครูถาณานุกรมเปรียญอันกับที่เคยมีชื่อว่า พระสงฆ์รูปนั้นเป็นผู้รู้หนังสือไทยแล
วิชาเลขให้สั่งสอน บางทีเด็กนั้นเสียเวลาเอาเรียนรู้อันบ้าง เด็กที่เกียรจกรานมาแต่เลนเปนกำลัง
เด็กนั้นไม่รู้อะไรอย่างนี้ก็มีเป็นอันมาก พระสงฆ์ที่เป็นอาจารย์กรั้นจะเสียหน้าที่ก็เกรงใจบิคา
มารคาที่ป่านาอาของเด็ก ไม่อาจว่ากล่าวเด็กนั้นได้ นึกเสียว่าจะรู้มีรู้อ่างเป็นไร พระสงฆ์เป็น
อาจารย์นั้นจะกลอย่างนี้เป็นแท้ เด็กซึ่งเปนศิษย์มักไม่มีวิชาสิ่งใดคิดทั่วเลย โดยมากสืบไปภายหน้า
กุลบุตรผู้ที่จะเรียนหนังสือไทยลายมือ แลกระบวนเลขเลื่อนสูญเสียสิ้น ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ตั้งพระราชาคณะ พระครูถาณานุกรมเปรียญ ที่ได้รับพระราชทานนิตยภัตรคามฐานากักก็ในพระอาราม
หลวง สำหรับจะไ้สั่งสอนพระภิกษุสามเณรศิษย์ักเพื่อจะให้เปนคุณเปนประโยชน์แก่กุลบุตรผู้ที่จะเอา
เรียน แลอาจารย์ผู้ที่จะสั่งสอนให้ถาวรวัฒนาการขึ้นกว่าแต่ก่อน เพราะหนังสือไทยเปนประโยชน์
จะเอาเรียนพระไตรปิฎกต่อไปเป็นการเกิดคุณแก่พระพุทธศาสนาเปนคุณที่สุดก็จะได้เป็นกำลัง
ราชการแลในประโยชน์ของผู้ที่เรียน เพราะฉนั้นขอให้พระราชาคณะพระครูถาณานุกรมเปรียญ
อันกับ ที่ไ้เอาเรียนหนังสือไทยลายมือแล้ววิชาเลขนั้น จงมีใจเห็นแก่พระพุทธศาสนาแก่ราชการ
แผ่นดิน ช่วยพุ่มารุงสั่งสอนเด็กนั้นให้เต็มกำลังความรู้ของตนตั้งใจสอนจริงๆ บรจจากที่เป็นพระ
อารามหลวง ให้ไ้พระสงฆ์ที่เป็นอาจารย์สอนเด็กๆพระอารามหนึ่งตั้งแต่ 5 รูปลงมาทุกพระอาราม
คามอารามใหญ่แลเล็ก ถ้าไม่มีพระสงฆ์จะหากฤหัสถ์ไ้ จะพระราชทานเงินเดือนเหมือนกัน แต่ทั้ง

ให้ทานที่เป็นเจ้าวัดเอาไว้ให้สอนจริงๆ พระสงฆ์รูปใดรับสั่งสอนหนังสือไทยลายมือและวิชาเลขได้
แล้ว ให้เจ้าคณะตำบลมาส่งพระอุทิศการบิณฑบาตแก่ ณ วันพฤหัสบดี เดือนแปด ขึ้นสิบสามค่ำ ปีกุน
สัตตศก จะโกนผมขึ้นใหม่แล้วจะพระราชทานแบบฉบับหลวงให้แก่พระสงฆ์เป็นอาจารย์
จะได้สั่งสอนศิษย์ตามแบบฉบับ เด็กที่เรียนหนังสือไทยลายมือ หักลายมือ แลกระบวนเลขมีมากน้อย
เท่าใด ให้ทำมาดุษฎีมาส่งเจ้าพนักงานทุกอารามวันขึ้นสิบห้าค่ำแรมสิบห้าค่ำ ให้เจ้าพนักงานกรม
ธรรมการ กรมสังฆการีนำเด็กเข้ามาในพระบรมมหาราชวังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จะพระราช
ทานธรรมาศสกลเด็กนั้นทุกวันอุโบสถ แลพระสงฆ์เป็นอาจารย์จะพระราชทานเงินเดือนละ 6 บาท
พระราชทานพระครูฐานานุกรมเปรียญอันเกินที่ได้ในคัมภีร์อยู่แล้ว จะพระราชทานเพิ่มเป็นส่วนที่เป็น
อาจารย์เดือนละ 6 บาททุกอาจารย์ เด็กนั้นเรียนหนังสือไทย หักลายมือ เรียนเลขใค้อย่างแล้ว
กำหนด 6 เดือนจะโปรดให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าโสมนัสราชกุมารพระบารามปรปักษ์
เป็นแม่กอง แลข้าราชการซึ่งรู้หนังสือ เป็นเจ้าพนักงานประชุมกันเพื่อไล่หนังสือครั้งหนึ่งทุกพระ
อาราม ได้แม่นยำถูกต้องตามแบบฉบับ จะพระราชทานรางวัลแก่อาจารย์แล้วเด็กนั้นตามสมควร
ทรงพระกรุณาผู้ส่งพระราชทรัพย์ออกจำหน่ายแจกแก่อาจารย์แก่ศิษย์ ทั้งนี้ ด้วยพระราช
ประสงค์จะให้เป็ประโยชน์ในพุทธศาสนา แลแผ่นดินแล้วเด็กต่อไป จะให้พระราชทาน พระครู
ฐานานุกรมเปรียญอันเกิน ตั้งใจฉลองพระเดชพระคุณ ให้เต็มตามกำลังความรู้จริงๆแล พระราชา
คณะ พระครูฐานานุกรมเปรียญ อันเกินที่เป็นผู้ใหญ่อยู่ในพระอารามนั้น ให้หมั้นเอาไว้ใส่กุญแจติดเคียน
พระสงฆ์ที่เป็นอาจารย์ แลศิษย์วัดหมั้นใหม่มาเรียนหนังสือไทย หักลายมือ เรียนเลขแก่
อาจารย์หลวงตามพระราชประสงค์

หมายเหตุ ณ วันอังคาร เดือนแปด ขึ้นสิบสามค่ำ ปีกุนสัตตศก ศักราช 1237.

หลักสูตรโรงเรียนอาจารย์
สำหรับอาจารย์ ชั้นประถมศึกษา

1. วิชาหนังสือ สูงเสมอประโยค 2 แก่ในวิชาอ่าน
  - (ก) จะต้องเข้าใจความของเรื่องทีอ่าน
  - (ข) จะต้องอ่านให้ดังและรัก จนรุ่นที่สมัครเรียนอย่างน้อย 50 คน ยินได้ดนัก
2. วิชาเลข สูงเสมอประโยค 2 แก่ในโจทย์ยากๆจะได้วิธีที่คิดคล้ายกันได้
ที่สถิต บวก ลบ คูณ ทหาร ก็มีใจควรน้อยอย่างง่าย ทำโจทย์ควย
ยุคคิด เลม 1 ถึงบท 26 กับทำโจทย์ควย
3. บัญชี อย่างประโยค 2
4. ภาษา อย่างประโยค 2
5. ขรรษาวิชา อย่างประโยค 2
6. วิทยา
  - ภูมิศาสตร์ (ก) ประเทศสยามโดยละเอียด
  - (ข) ประเทศสำคัญทั่วโลกโดยสังเขป
  - วากเขียน (ก) แปรคติกอล พี ออ เมตรี (Practical Geometry)
  - (ข) วากรณ์ในกระดานคำอย่างใช้ในการสอนทั่วไปให้ได้ดีและรวดเร็ว
  - วาจาวิเคราะห์ (ก) ลักษณะกึกเขียน
  - (ข) ประโยคและเทอม
  - (ค) จำแนกพวก
  - (ง) ชนิดของประโยค
  - (ค) บท และกฎสำหรับบท
  - (ข) แผลงคำ
  - วิชากรู (ก) นิติหลักสูตรประโยค 1 ทั้งเล่ม
  - (ข) บัญชี และการจำแนกรัน
  - (ข) ต้องฝึกหัดสอนให้ครบกำหนดเวลาในระหว่างที่อยู่ในโรงเรียน

ฝึกหัดอาจารย์
กายกรรม ให้สอนได้ตามตำรากายกรรม

ระเบียบกระทรวงกรรมการ

ว่าด้วยลำดับคุณวุฒิครูและอาจารย์ ให้มีอัตราเงินเดือน

อัตราเงินเดือนครูและอาจารย์ในกระทรวงกรรมการต่างกันเป็นชั้นๆ ตามลำดับคุณวุฒิ ผู้ใดมีความสามารถควรได้รับพระราชทานเงินเดือนตำแหน่งใด มีระเบียบดังนี้

1. ประเภทครูแบ่งเป็น 5 ชั้น

(1) ครูชั้นที่ 5 มีอัตราเงินเดือนแก่ 30 บาท ชั้นมีละ 5 บาท ถึงอย่างสูง 40 บาท ผู้ที่ควรได้ตำแหน่งนี้คือ

- ก. เป็นผู้ที่ไปประกาศนียบัตรมูล หรือ
- ข. มีความรู้สอนประโยคประถมโคบริบูรณ์ หรือ
- ค. มีความสามารถเป็นครูใหญ่โรงเรียนเล็กๆได้

(2) ครูชั้น 4 มีอัตราเงินเดือนแก่ 45 บาท ชั้นมีละ 5 บาท ถึงอย่างสูง 60 บาท ผู้ที่ควรได้ตำแหน่งนี้คือ

- ก. เป็นผู้ที่ไปประกาศนียบัตรครูประถม หรือ
- ข. มีความรู้สอนภาษาอังกฤษประโยคมัธยมได้ หรือ
- ค. มีความสามารถเป็นครูใหญ่โรงเรียนประถมอย่างกลางได้

(3) ครูชั้น 3 มีอัตราเงินเดือนแก่ 65 บาท ชั้นมีละ 5 บาท ถึงอย่างสูง 95 บาท ผู้ที่ควรได้ตำแหน่งนี้คือ

- ก. เป็นผู้ที่ไปประกาศนียบัตรครูมัธยม หรือ
- ข. มีความรู้สอนภาษาอังกฤษในชั้นมัธยมศึกษาได้ หรือ
- ค. มีความสามารถเป็นครูใหญ่โรงเรียนประถมขนาดใหญ่ได้

(4) ครูชั้น 2 มีอัตราเงินเดือนแก่ 100 บาท ชั้นมีละ 10 บาท ถึงอย่างสูง 160 บาท ผู้ที่ควรได้ตำแหน่งนี้คือ

ก. เป็นผู้ที่ไปประกาศนียบัตรครูมัธยม และมีความรู้ยิ่งยวกในวิชาพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่ง สำหรับหลักสูตรมัธยมศึกษา หรือ

- ข. มีความรู้สอนภาษาอังกฤษประโยคมัธยมศึกษาได้ หรือ
- ค. มีความสามารถเป็นครูใหญ่โรงเรียนมัธยมได้

(5) ครูชั้น 1 มีอัตราเงินเดือนแก่ 125 บาท ขึ้นมีละ 15 บาท ถึงอย่างสูง 300 บาท ตำแหน่งนี้สำหรับให้ไปมาเห็นแก่ครูชั้น 2 ที่รับราชการดีและนาน แต่ไม่มีทางที่จะขึ้นรับตำแหน่ง อาจารย์ต่อไป

2. ประเภทอาจารย์ แบ่งเป็น 3 ชั้น

(1) อาจารย์ชั้น 3 มีอัตราเงินเดือนแก่ 125 บาท ขึ้นมีละ 20 บาท ถึงอย่างสูง 225 บาท ผู้ที่ควรได้ตำแหน่งนี้คือ ผู้ที่มีความรู้วิชาพิเศษสามารถไปสอนในโรงเรียนมัธยมพิเศษ หรือโรงเรียนวิสามนัญได้

(2) อาจารย์ชั้น 2 มีอัตราเงินเดือนแก่ 250 บาท ขึ้นมีละ 20 บาท ถึงอย่างสูง 350 บาท ผู้ที่ควรได้ตำแหน่งนี้คือ ผู้ที่มีประกาศนียบัตรครูต่างประเทศ หรือมีความรู้เทียบไม่ต่ำกว่านั้น และรู้อหนังสือไทยก็ด้วย

(3) อาจารย์ชั้น 1 มีอัตราเงินเดือนแก่ 375 บาท ขึ้นมีละ 25 บาท ถึงอย่างสูง 500 บาท ตำแหน่งนี้สำหรับให้ไปมาเห็นแก่อาจารย์ชั้น 2 ที่รับราชการดีและนาน

อัตราเงินเดือนในตำแหน่งครูและอาจารย์เหล่านี้ ถ้าผู้ที่รับไม่ไรครูหรืออาจารย์มีประกาศนียบัตร จะได้รับเงินเดือนกันตนไปก่อน แต่เมื่อใดสอบได้วิชาครูแล้ว จึงจะไ้เงินเดือนขึ้นตามอัตราในชั้นนี้ๆ และไ้ประกาศนียบัตรพิเศษ สำหรับเป็นครูหรืออาจารย์ชั้นนี้ๆด้วย

วันที่ 19 กรกฎาคม ร.ศ. 130

วิสุทธีสุริยศักดิ์

รองเสนาบดี

คำสั่งเรื่องนักเรียนอาจารย์ชั้นฝึกหัด

ด้วยบัดนี้มีความเห็นว่า การฝึกหัดครูเป็นการสำคัญอย่างยิ่งอันหนึ่งของการศึกษา เพราะครูย่อมเป็นผู้ที่จะทรงคุณวุฒิวิชาสามารถที่จะให้ความรู้แก่ศิษย์โดยบริบูรณ์ ทั้งต้องเป็นผู้ที่จะเพาะบ่มนิสัยน่านและกิริยาธรรมาสัยในศิษย์ให้เป็นคนดีด้วย เหตุฉะนั้น ย่อมต้องการครูค้ำ ่มากๆ อีกประการหนึ่งในทุกวันนี้ ย่อมเป็นสิ่งที่ปรากฏและนิยมนกันแล้วว่า การเป็นครูย่อมเป็นตำแหน่งสูงและเป็นตำแหน่งที่จะสามารถถือเอาเป็นหลักฐานที่บุคคลจะยึดเหนี่ยวเอาเป็นวิชาสำหรับตนได้ กล่าวคือถ้ามีวิชาและความสามารถที่จะเป็นครูก็ได้แล้ว วิชาอันนั้นย่อมจะให้ผลคือความสำเร็จด้วยลาภและยศ เป็นสิ่งที่มุ่งหมายยึดเหนี่ยวสำหรับตัวไปไต่ตลอดอย่างหนึ่ง เหตุฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องกวาดขันในการฝึกหัดครูให้ยิ่งขึ้น

การรับนักเรียนเข้าฝึกหัดในโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ ที่จะเปนแต่เพียงรับเอาผู้ที่มีความรู้เข้ามาฝึกหัดสำหรับให้เป็นครูทั้งที่ทำงานทุกวันนี้ ก็ยากที่จะทราบได้ว่าผู้ใดมีธรรมาสัยและลักษณะสมควรที่จะเป็นครูกระทำหน้าที่อันสำคัญดังกล่าวมาแล้วได้หรือไม่ คุ้มยังเป็นการหละหลวมอยู่ จึงมาคิดเห็นว่า ที่จะฝึกหัดครูให้ได้คือจริงตามความจริงของบ้านเมือง จึงควรที่จะเลือกเฟ้นรับนักเรียนเข้าฝึกหัดเป็นครูตามวิธีที่จะกล่าวต่อไปนี้ เพื่อให้เป็นการแน่นอนและมั่นคงขึ้น

คือให้ครูใหญ่ในโรงเรียนหมายเลือกนักเรียนในโรงเรียนของตนไว้ ไม่ว่าในชั้นต่ำหรือชั้นสูง อายุมากหรืออายุน้อย สุขแต่มีลักษณะและ ก่าทางที่จะเป็นครูก็เป็นที่พอใจแล้วให้เอาใจใส่แนะนำสั่งสอนทั้งในส่วนวิชาสามัญและส่วนการที่จะเป็นครูต่อไป เมื่อครูชาก็ให้นักเรียนที่เลือกไว้ นั้นลัดกันสอนแทน แก่อย่ำให้ของสอนคนละหลายชั่วโมงนัก เพราะจะขาดการเล่าเรียนไปส่วนหนึ่ง เมื่อถึงคราวสิ้นปี นักเรียนที่เลือกไว้คนใดได้ไ้ชั้นประถม ก็ให้ครูใหญ่ส่งเข้ามายังกรมศึกษาธิการ พร้อมทั้งคำชี้แจงว่าได้เลือกและกล่อมเกลามาไว้สำหรับเป็นครู แต่เมื่อยังเป็นนักเรียนอยู่ในชั้นนั้นๆ นั้นจนถึงเวลาที่ไ้ส่งเข้ามาในเท้านี้ปีเท้านั้นก็เอน และรับรองว่าเป็นคนประพฤติดี มีธรรมาสัยและ ก่าทางสมเป็นครูไ้แท้ แล้วกรมศึกษาธิการจะไ้ส่งนักเรียนเหล่านี้ไปไว้ในโรงเรียนที่จะไ้กำหนดค ก่อภายหลังไ้ไปหัดสอนจริงๆ แล้วมีเวลาเรียนวิชาสามัญของตนต่อไปด้วยอีกมีหนึ่งตามหลักสูตรใหม่ ที่จะไ้กำหนดคให้ นักเรียนเหล่านี้จะไ้ชื่อว่า "นักเรียนอาจารย์ฝึกหัด" ให้เงินเดือนไม่ต่ำกว่า -

10 บาท เมื่อได้เป็นนักเรียนฝึกหัดอาจารย์อยู่ครบกำหนดปีหนึ่งแล้ว ก็จะได้เข้าสอบไล่ที่โรงเรียน
 อาจารย์ ถ้าสอบไล่ได้ก็เข้าเป็นนักเรียนที่เคียว แม้สอบยังไม่ได้ก็ต้องเป็นนักเรียนอาจารย์ฝึกหัด
 อยู่ต่อไปอีกปีหนึ่งภายหลังเมื่อมีนักเรียนอาจารย์ฝึกหัดขึ้นมากชั้นแล้ว โรงเรียนอาจารย์จะไม่รับ
 นักเรียนอื่นๆ เข้าเป็นนักเรียนอาจารย์ นอกจากนักเรียนอาจารย์ฝึกหัดเหล่านี้ ในทางนี้ ครูที่จะได้
 รับประกาศนียบัตรจากโรงเรียนอาจารย์ จะล้วนแต่เป็นครูที่ทั้งสิ้นเพราะ

1. เป็นผู้ซึ่งครูใหญ่ที่ชำนาญในการเป็นครูอยู่แล้วได้เลือกคัดเลือกไว้สำหรับเป็นครูตั้งแต่
 ยังเล็กอยู่
2. ได้ฝึกสอนในโรงเรียนที่ศิษย์และพึงคำแนะนำของครูที่ศิษย์มาก่อนเข้าเป็นนักเรียน อาจารย์
 อาจารย์ไม่ต่ำกว่า 1 ปี เมื่อมาเข้าโรงเรียนอาจารย์ได้พึงคำรับตำราวิชาครูก็อาจเข้าใจและ
 แลเห็นได้ง่าย เพราะได้เคยสอนเคยสั่ง เคยมาแต่ตนเองแล้ว ก็ถือว่าเป็นผู้ซึ่งไม่ได้เคยสอนเลย
 หรือได้เคยสอนแต่ไม่ได้รับคำแนะนำจากครูที่ศิษย์จริง

3. เป็นคนที่รักการเป็นครูที่แท้จริงด้วย เพราะมีเวลาสำหรับเป็นครูมาแต่กำเนิดแล้ว
 ด้วยประโยชน์และประสงค์เช่นนี้ ให้บรรดาครูใหญ่ในโรงเรียนทั้งปวง จักเลือกและหมาย
 นักเรียนของตนไว้แต่ในเวลาบั้นนี้ แล้วเมื่อสิ้นปีถัดมาก็ได้เลือกไว้แล้วได้ชั้นประถมก็ให้ส่งตัว
 เข้ามายังกรมศึกษาธิการ พร้อมทั้งคำชี้แจงและคำรับรองถึงกล่าวมาแล้วข้างต้น

ในข้อนี้ 112 กรมศึกษาธิการจะได้เริ่มจัดให้มีนักเรียนอาจารย์ฝึกหัดขึ้นที่เคียว แต่ขอ
 แนะนำว่า ในการที่เลือกนักเรียนเหล่านี้ขึ้น อ่าคือเอาวิชาหรืออายุเป็นประมาณ เพราะทราบอยู่
 แล้วว่า คนที่มีวิชาเป็นครูไม่ได้ทุกคน ให้สังเกตดูว่าจะเป็นคนปกครองผู้อื่นได้หรือไม่ จะมีท่าทาง
 คมคายที่ผู้อื่นมักรักและนับถือหรือไม่ จะมีอำนาจหรือไม่ จะมีเมตตาจิตแก่ผู้อื่นทั่วไปหรือไม่ จะเป็น
 ผู้ประพฤติดีพอเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นหรือไม่ จะเป็นผู้รักการเรียนหรือไม่ จะเป็นผู้มีไหวพริบทำความ
 เข้าใจของคนที่ผู้อื่นเข้าใจได้ด้วยหรือไม่ ฯลฯ เหล่านี้เป็นข้อสำคัญ

ตั้งแต่วันที่ 16 กุมภาพันธ์ ร.ศ. 121

(ลงนาม) วิสุทธีสุริยศักดิ์

อธิบดีกรมศึกษาธิการ

รายงานของคณะอนุกรรมการวิจัยและบุคลากรทางการศึกษา

โครงสร้างของระบบการใช้และการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา

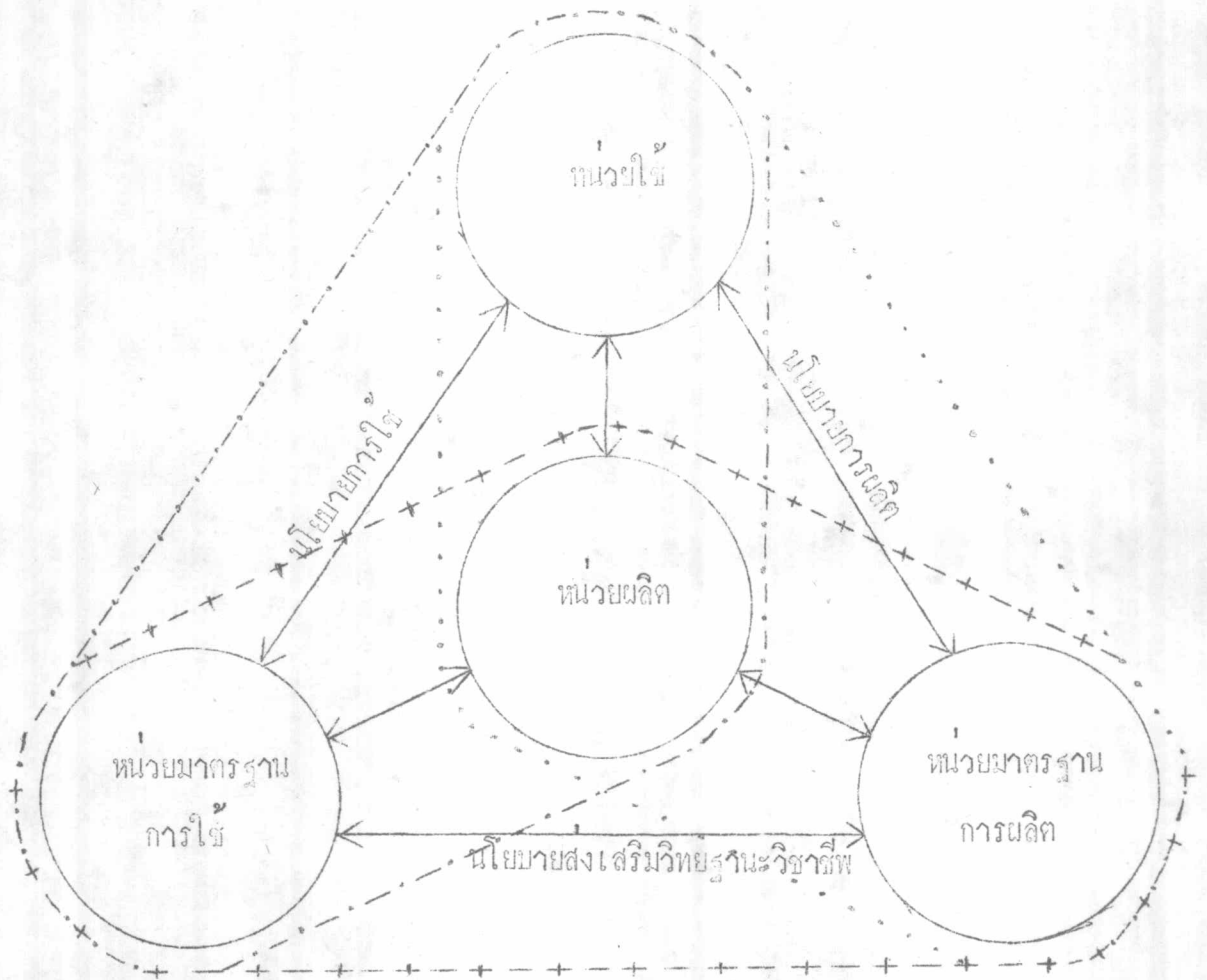
ระบบการใช้และการผลิต โครงสร้างของระบบการฝึกหัดครูตามแนวปฏิรูป ประกอบด้วย
องค์กรสำคัญ 4 หน่วย คือ

- 1) หน่วยใช้ ได้แก่สถานศึกษาต่างๆในระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา รวมทั้ง
หน่วยงานการศึกษาของกรมโรงเรียนทั้งของรัฐและของเอกชน
- 2) หน่วยมาตรฐานการใช้ ได้แก่สถาบันมาตรฐานวิชาชีพที่ทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานการ
เข้าสู่อาชีพ ออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ควบคุมดูแลให้สมาชิกปฏิบัติตามจรรยาบรรณและจริยธรรม
แห่งวิชาชีพ หน่วยงานที่จะทำหน้าที่นี้ คือ กฤษฎีกา
- 3) หน่วยผลิต ได้แก่สถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการรับรองให้ทำการผลิตครูและบุคลากร
ทางการศึกษาระดับและประเภทต่างๆ
- 4) หน่วยมาตรฐานการผลิต ได้แก่หน่วยงานที่ทำหน้าที่รับรองวิทยะฐานะและมาตรฐาน
การศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา หน่วยงานที่จะทำหน้าที่นี้คือ ทบวง
อุดมศึกษา

โครงสร้างของระบบดังกล่าวแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพแสดงระบบการใช้และการผลิตครู

หมายเหตุ : ----- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณา กำหนดนโยบายการใช้
 ..... หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณา กำหนดนโยบายการผลิต
 + - + - + หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณา กำหนดนโยบายการ -
 ส่งเสริมวิทยฐานะทางวิชาชีพ

หน่วยมาตรฐานการใช้และมาตรฐานวิชาชีพครู

ให้ครูผู้สอนเป็นหน่วยมาตรฐานการใช้และมาตรฐานวิชาชีพครู ทำหน้าที่ในการผลิตมาตรฐานวิชาชีพ ส่งเสริมวิทยฐานะ รักษาคุณธรรมและจรรยาของวิชาชีพครู และออกใบอนุญาตประกอบอาชีพครู

การออกใบอนุญาตการเป็นครู เว้นแต่การการใช้เพื่อการส่งเสริม ความคุม และรักษา
มาตรฐานการใช้ครูและมาตรฐานวิชาชีพครู การออกใบอนุญาตการเป็นครูที่มีความมุ่งหมายสำคัญ
3 ประการคือ

- 1) เพื่อเลือกสรรบุคคลที่ได้รับการศึกษามรรวิชาชีพครูเป็นอย่างดีมาแล้ว
- 2) เพื่อให้ผู้ใช้ครู อันได้แก่สถาบันการศึกษาต่างๆ มีความรับผิดชอบในการใช้บุคคล
ที่ได้รับการศึกษามรรวิชาชีพครูแล้วอย่างมีประสิทธิภาพ และ
- 3) เพื่อให้สถาบันฝึกหัดครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรับผิดชอบในการพัฒนา
หลักสูตรการศึกษามรรวิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนในการดำเนินการเพื่อออกใบอนุญาตการเป็นครู แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน

- ขั้นที่ 1 ออกกฎหมายบัญญัติใหญ่ที่จะเข้าสู่อาชีพ ต้องมีใบอนุญาตประกอบอาชีพครู
- ขั้นที่ 2 การจัดทำองค์การรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกหัดครู
- ขั้นที่ 3 การจัดทำคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพครู ทำหน้าที่เกี่ยวกับการออกใบ
อนุญาตประกอบอาชีพครู

คณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพครู มีขอบข่ายหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

- 1) กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการออกใบอนุญาต และเพิกถอนใบอนุญาต
การประกอบอาชีพครู
- 2) ร่วมกับหน่วยงานการผลิตในการวางนโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับ
การรับรองวิทยฐานะของสถาบันฝึกหัดครู
- 3) ควบคุม ส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพครู
- 4) ดำเนินการค้นคว้าวิจัย เพื่อปรับปรุงมาตรฐานการออกใบอนุญาตประกอบอาชีพ
และการใช้ครู
- 5) เสนอแนะ ก่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สถาบันการศึกษาทุกระดับ องค์การ
นิคมอุตสาหกรรม บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเกี่ยวกับการปรับปรุงการศึกษาและอาชีพครู

การรับรองวิทยฐานะและมาตรฐานการฝึกหัดครู

การรับรองวิทยฐานะและมาตรฐานการฝึกหัดครูมีสองลักษณะคือ การรับรองวิทยฐานะ
สถาบันและการรับรองมาตรฐานหลักสูตรการศึกษา การรับรองทั้งสองลักษณะมีวิธีการทำนองเกี่ยว
กัน แตกต่างกันอยู่บ้างที่ขอบข่ายและหลักเกณฑ์ ในขณะที่การรับรองวิทยฐานะสถาบันเป็นการประเมิน
ความพร้อมและมาตรฐานของสถาบันทั้งสถาบัน โดยพิจารณาถึงปรัชญาการศึกษา กิจกรรมการศึกษา
ทรัพยากร การเงิน วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร การบริหาร และแนวทางการพัฒนาระยะยาว การรับรอง
มาตรฐานการศึกษาประเมินโปรแกรมการศึกษาที่บัณฑิตวิทยาลัยในแต่ละสาขา โดยพิจารณาถึง
หลักสูตรและการสอน คุณภาพและปริมาณของอาจารย์ บัณฑิตศึกษา ทรัพยากรและวัสดุอุปกรณ์ การ
ประเมินผลและการวางแผนพัฒนาการศึกษาในสาขาวิชาที่ศึกษา

ทางด้านการฝึกหัดครูนั้น การรับรองวิทยฐานะจะกระทำทั้งประเภทการรับรองสถาบัน
และการรับรองมาตรฐานหลักสูตรการศึกษา โดยแบ่งการรับรองมาตรฐานเป็น 2 ระดับ คือ

- 1) ระดับพื้นฐาน ได้แก่มาตรฐานการฝึกหัดครูระดับปริญญาหรือต่ำกว่า
- 2) ระดับบัณฑิตศึกษา ได้แก่มาตรฐานการฝึกหัดครูระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ให้ทบวงอุดมศึกษาเป็นหน่วยรับรองวิทยฐานะและมาตรฐานการฝึกหัดครู โดยมีคณะกรรมการ
การระดับทบวง ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นนัรับนิชมอบำเนินการ โดยมีขั้นตอนและวิธีการ
รับรองวิทยฐานะดังนี้

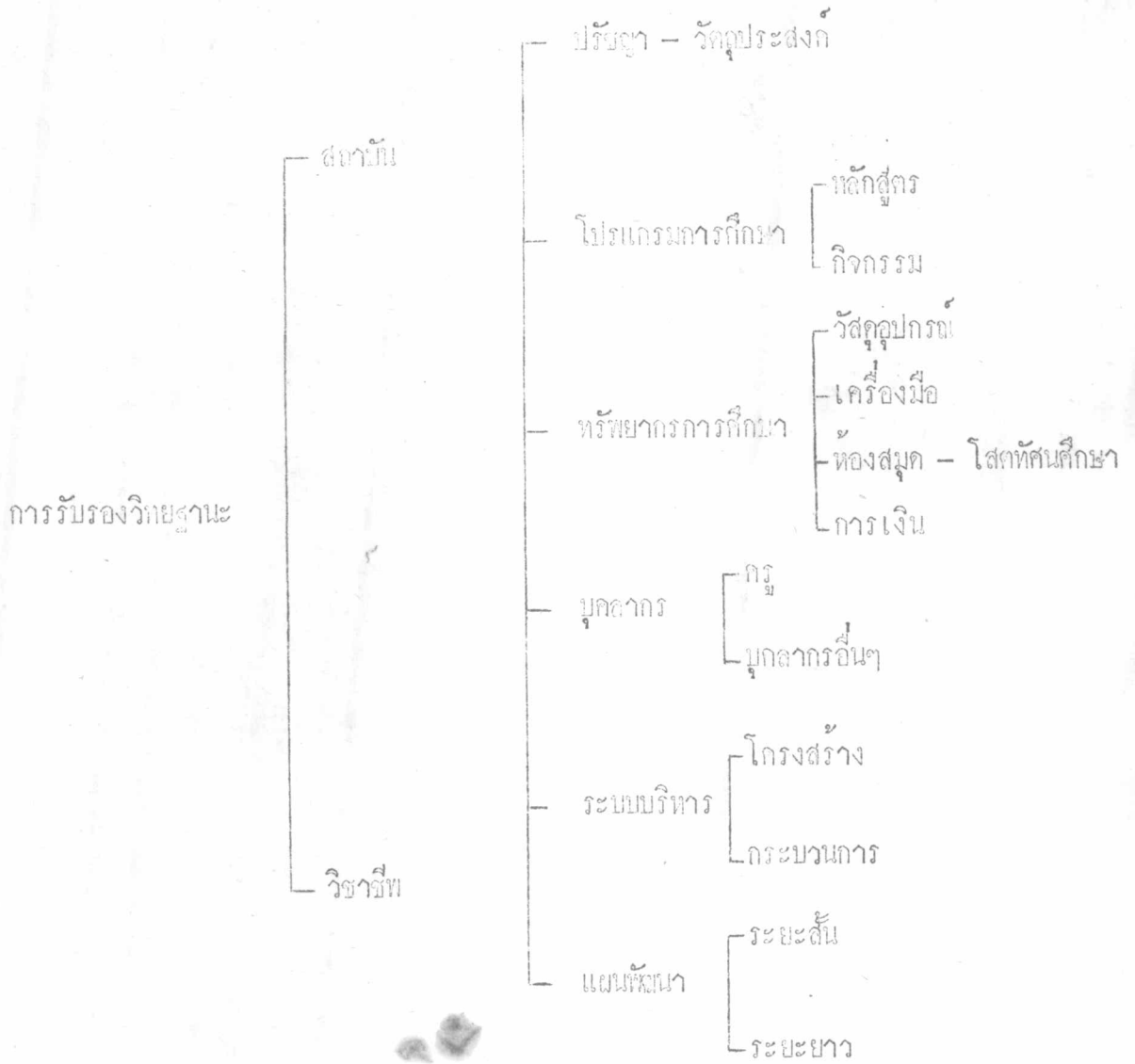
- 1) พัฒนาเกณฑ์ที่จะใช้เป็นที่เครื่องมือในการรับรองมาตรฐาน โดยจัดทำเป็นคู่มือที่
สถาบันฝึกหัดครูจะใช้ประเมินผลตนเองได้อีกด้วย
- 2) กำหนดขั้นตอนของการรับรองวิทยฐานะและมาตรฐานการฝึกหัดครูให้เป็นที่แน่นอน

กล่าวคือ

(1) สถาบันที่ได้รับการประเมินครั้งแรก จะต้องทำรายงานประเมินผลตนเอง
เสนอต่อคณะกรรมการรับรองวิทยฐานะ เพื่อตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไปประเมินสถาบันนั้นๆ
แล้วรายงานผลต่อคณะกรรมการรับรองวิทยฐานะ

(2) สถาบันที่ได้รับการรับรองมาแล้ว ควรจะมีการกำหนดระยะเวลาที่จะตรวจ
สอบเป็นช่วงๆ เช่น ทุกๆ 5 ปี ใช้วิธีการเช่นเดียวกับข้อ (1) โดยอนุโลม

เกณฑ์มาตรฐานการรับรองวิทยฐานะ

จำนวนสถานศึกษา ครู อาจารย์ นักเรียน ทั่วประเทศ จำนวนตามสังกัด ปีการศึกษา 2519

สถานศึกษา	จำนวนนักเรียน	จำนวนครู	จำนวนโรงเรียน	หมายเหตุ
โรงเรียนราษฎร์ในเขตกรุงเทพมหานคร	57,037	19,525	920	1/ จำนวนครูรวมในทุกระดับ
ระดับอนุบาล	317,900	1/	40	2/ จำนวนโรงเรียนรวมทั้งระดับอนุบาล
ระดับประถมศึกษา	75,642	1/	30	และประถม
ระดับมัธยมศึกษา	70,990	2/	1,650	3/ จำนวนครูรวมในทุกระดับ
โรงเรียนราษฎร์ทุกระดับในส่วนภูมิภาค	412,467	2/	4/	4/ จำนวนโรงเรียนรวมทั้ง
ระดับอนุบาล	205,034	2/	4/	5/ จำนวนครูทั้งหมดที่มีรวมในวิทยาลัย
ระดับประถมศึกษา	223,966	2/	4/	6/ รวมจำนวนโรงเรียน วิทยาลัย
วิทยาลัยเกษตรกรรม - กทม.	203,559	3/	4/	สังกัดกรมอาชีวศึกษาทั้งหมด
โรงเรียนเทศบาล - ส่วนภูมิภาค				ระดับการศึกษา
โรงเรียนประถม - องค์การบริหารส่วนจังหวัด	5,397,205	197,945	20,580	7/ รวมจำนวนอาจารย์ประจำทั้งหมด
โรงเรียนประถม - กรมสามัญฯ	167,552	7,115	103	8/ รวมสถานศึกษาในระดัภุมธยมศึกษา
โรงเรียนมัธยม - กรมสามัญฯ	762,731	33,461	1,022	ทั้งหมด
ในสังกัดกรมอาชีวศึกษา - ระดับมัธยม	94,100	5/	6/	
- ระดับ ป. วิชาชั้นสูง	22,406	5/	6/	
- ระดับปว. วิชาชั้นสูง	1,405	5/	6/	
- ระดับปว. ศึกษาศาสตร์	29,516	5/	6/	
- ระดับอื่นๆ	13,145	7/	9/	
ระดับอุดมศึกษา - กำแพงเพชร	11,790	11,790	20	
- สุโขทัย	125,280	14,219	1,524	
การศึกษานานาชาติและสายเบ็ดเสร็จ				

แหล่งที่มา : กองสถิติและวิเคราะห์ภาวะการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ลำดับเหตุการณ์สำคัญ

- พ.ศ. 2414 - ตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นในพระบรมมหาราชวัง หลวงสารประเสริฐ
(นายอาจารย์บางกุง) เป็นอาจารย์ใหญ่
- พ.ศ. 2415 - ตั้งโรงเรียนเสนาบดีภาษาอังกฤษขึ้นในพระบรมมหาราชวัง มีนายปราณีต
ยอร์ช แพตเตอร์สัน เป็นอาจารย์ใหญ่
- พ.ศ. 2418 - ประกาศจะให้ข้าราชการส่วนหนึ่งชื่อและสอนเลขทุกพระอาราม
- พ.ศ. 2427 - กิจแบบวิธีใดหนังสือไทยขึ้นเป็นครั้งแรก
- ตั้งโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรขึ้นเป็นแห่งแรกที่วัดมเหยงคณ์
- พ.ศ. 2430 - ตั้งกรมศึกษาธิการ
- พ.ศ. 2435 - ตั้งกระทรวงธรรมการ
- ประกาศตั้งโรงเรียนชั้นมูลศึกษาขึ้นในวัดทั้งในกรุงและหัวเมือง
- ตั้งโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ที่โรงเรียนเด็ก มีนายเอช กรีนรอด
เป็นอาจารย์ใหญ่
- พ.ศ. 2438 - เปิดการอบรมครูครั้งแรกที่ "วิทยาทานสถาน" สังกัดพระยาตรี
- พ.ศ. 2441 - ออกประกาศจัดการเล่าเรียนในหัวเมือง
- พระยาศรีสุทธีสุริยศักดิ์เสนา โกรงการศึกษสำหรับชาติ 2441
- พ.ศ. 2443 - ตั้งสภาไทยจารย์ที่วัดโสมนัสราชวรวิหาร (วัดเทพมณเฑียร) แขวงบางกอกน้อย
- พ.ศ. 2445 - ย้ายโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ไปที่โรงเรียนฝึกหัดครูเทพศิรินทร์
- ตั้งสำนักอาจารย์สโมสรสถาน ที่วัดอรุณฯ
- ประกาศให้พระราชมัญญัติสงฆ์ กำหนดให้พระสงฆ์ทุกระดับชั้นต้อง
มีหน้าที่บำรุงการศึกษาในวัด
- พ.ศ. 2446 - ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูซึ่งจะวันตกที่บ้านสมเด็จเจ้าพระยา
(คือที่โรงเรียนศึกษานารีในปัจจุบัน)
- ขยายหลักสูตรฝึกหัดครูถึงชั้นฝึกหัดครูมัธยม
- กรมศึกษาธิการจัดตั้ง "สำนักอาจารย์สมาคม" ที่ ร.ร.สวนกุหลาบฯ

- พ.ศ. 2453 - ตั้งโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ
- พ.ศ. 2456 - ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูหญิงแห่งแรกที่โรงเรียนเบญจมราชาลัย สอน -
หลักสูตรประโยคครูมูล และครูประถม
- พ.ศ. 2457 - สถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การฝึกหัดครูกลายเป็นส่วนหนึ่งของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. 2461 - ประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับแรก
- พ.ศ. 2464 - ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาฉบับแรก เริ่มเก็บเงินศึกษาฟรี
- โอนการฝึกหัดครูจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมาสังกัดกรมศึกษาธิการ
- พ.ศ. 2471 - จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเปิดแผนกฝึกหัดครูมัธยมขึ้นในคณะอักษรศาสตร์
และวิทยาศาสตร์
- เด็กเก็บเงินศึกษาฟรี
- พ.ศ. 2488 - ประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับแรก ซึ่งอุดหนุน
- พ.ศ. 2491 - ยกฐานะครูประชาบาลเป็นข้าราชการพลเรือน
- พ.ศ. 2492 - ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ที่ถนนประสานมิตร
- พ.ศ. 2497 - ตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา
- ตั้งกรมการฝึกหัดครู
- พ.ศ. 2499 - กรมการฝึกหัดครูเริ่มดำเนินงานโครงการฝึกหัดครูแบบท
- พ.ศ. 2500 - ตั้งคณะครูศาสตร์ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. 2504 - โอนโรงเรียนประชาบาลและครูใน เขตเทศบาลนครกรุงเทพฯ และ
เทศบาลนครธนบุรี ไปสังกัดเทศบาลทั้งสอง
- พ.ศ. 2506 - โอนโรงเรียนประชาบาลและครูใน เขตเทศบาลหัวราชอาณาจักร
ไปสังกัดเทศบาลนั้นๆ
- พ.ศ. 2509 - โอนโรงเรียนประชาบาลและครูที่หัวราชอาณาจักรไปสังกัดองค์การ
บริหารส่วนจังหวัดในแต่ละจังหวัด
- พ.ศ. 2516 - ประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษานองผู้วิจัย

ชื่อ	นายวิชัย กระจุก
วุฒิ	การศึกษามัธยมศึกษา จาก วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร
ตำแหน่งงาน	อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานการศึกษาระดับมัธยมศึกษา วิทยาลัยครูนครปฐม